

culi insignis Orator dicit, quod, quando S. Paulus sæpe dicta thematis verba edixit, omnes Episcopatum refugiebant, quia ovium greges tales erant, ut iis gubernandis vix ulli reperiri possent pastores; et tales pastores erant, ut pro gregibus pascendis vix pascua inveniri possent; adeoque tempora illa talia erant, in quibus simul stare poterant, dignitas cum humilitate, et dominandi fortuna cum miseria serviendi. Sacerdotes tunc aurei erant, calices vero lutei, vel lignei; mitræ plus curis quam gemmis ornatae erant; Episcoporum clamides paupertate potius, quam aequipictura perforatae erant. Erant eo tempore Pastores sine baculo vel clava, oves sine lana, lupi sine timore, dignitates sine dignitate, Ecclesiae sine dote, honores infamia pleni, eminentiæ præcipitibus conjunctæ, curæ curarum plenissima, denique ejusmodi in statu tunc primatus erant, ut majorem quis pareret ambitionis suspicionem dignitates fugiendo, quam illas desederando. SALMERON. tom. IV, tr. xxvii.

Nosse debet et bene notare S. Ambrosii sententiam, quando dixit: Mensura oneris pro mensura debet esse gestantis, alioquin impositi oneris fit ruina, ubi vectoris infirmitas est. S. AMBR. 1. de Vid.

Nosse et ponderare debet, quod illi, qui est in gubernationis dignitate et officio constitutus, gravis ratio de omnibus subditis sit reddenda, nam unicuique Prælati dici posse videtur, quod lib. III Reg. c. xx legimus, nimirum: « Custodi virum istum, qui si elapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus. » De qualibet enim anima obstrictus est rigidissimum reddere computum. « Durissimum iudicium his, qui præsumunt, fiet. » Non enim illis solum de seipsis reddenda est ratio, verum et de omnibus aliis ipsorum curæ commissis. « Ubi est grex (inquit Deus ad Jeremiam) qui datus est tibi, pecus in clytuum tuum? » Quid dices, cum visitaverit te? Hinc S. Chrysostomus dixit: Ab eo ipso die, quo tu mihi Episcopatus suspensionem hanc iniecasti, factum est identidem, ut corpus hoc ab anima propemodum dissolveretur, tam ingens pavor, tam ingens tristitia meum animum occupavit! S. CHRYS. t. VI de Sac.

Nosse debet honorem, qui ab aliis deferitur, non homini sed Deo exhiberi, uti sequens factum pulchre ostendit. Cum olim Minervæ statua in jumento quodam, veste attolica auro, argentoque intertexta exor-

nato, honorificentissime accommodata, processionaliter ab idololatris quibusdam passim per plateas magna cum solemnitate circumferretur, accidit, quod dum unusquisque in plateis illis, quas processio illa obibat, Minervæ statuum summa, qua poterat, reverentia veneretur, asinus honorem illum sibi delatum esse existimans, quemlibet caput inclinando resalutabat, quod alius quidem, qui asinum sequebatur, videns, eundem acriter fustigatum sic est allocutus: Non tibi, sed Deæ. Idem quoque moneri possunt indigni ad dignitates præter omne meritum evecti; honores enim quos recipiunt, non sibi sed magistratui, quem administrant, aut dignitati qua gaudent, attribueri debent, cujus veritatis tunc pridem evidentia manifeste cernitur, quando honoribus (ut sæpe talibus accidit) exuuntur, tunc enim patet, quam viles et contemptibiles, risuque digni existant. MANSI. disc. XII, n. 9.

#### CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematis: « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: » II Cor. I, 12.

Narrari potest in primis, quod superiorum §. n. 2. de duplici templo a Romanis ædificato dictum est, et ostendi solam virtutem esse matrem gloriæ et honoris, quia illa 1. Juvat maxime ad honorem obtinendum, cum sola conferat bonitatem internam, cujus testificationem præbet honor. 2. Juvat ad eum legitime possidendam; quia ipsa docet, nihil sibi, sed omnia Deo attribueri, atque adeo semper in ore habet illud S. Pauli: Soli Deo honor et gloria. I TIM. I, 17.

Ex occasione thematis: « Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, » Ps. cxxxviii, 17.

Ostendi potest amicitiam Dei, qua in virtutis possessione consistit, esse optimam viam ad honores acquirendos 1. Quia est via certissima, cum ipse Deus dixerit: Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum. Quis autem magis eum glorificat, quam virtuti deditus? PROV. XII, 21.

2. Quia est via brevissima seu rectissima, cum illis ambagibus et difficultatibus careat, quas subire coguntur illi, qui honores humanos venantur, uti ex § 1. patet. 3. Quia est via securissima, cum non

contristet justum, quidquid ei acciderit, teste Salomone, sed diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum. PROV. XII, 15.

4. Quia est jucundissima, cum secura mens sit quasi jure convivium; et, si est gaudium in hoc mundo, hoc utique possideat puri cordis homo, uti Thomas Kempensis ait. L. II de Imit. c. IV.

Ex occasione thematis: « Nec sibi quisque sumit honorem. » ROM. VIII, 28.

Ostendi potest honorem, cum sit extrinsecum bonum, et ab aliis obvenire debeat, non debere a nobis ipsis quaeri et ambiri. 1. Quia, ut S. Bernardus ait, talis honor hoc ipso, quod sine virtute humilitatis quaeratur, indebite venit; sola enim virtus est mater gloriæ 2. Præpropere affectatur; sicut si ædificio nondum solidato magnum onus imponitur 3. Periculose captatur; quia perinde se habet, ac si infanti culter peracutus usurpandus offeratur. Hinc Christus non suscepit officium Pastoris et Prædicatoris, donec post triginta annorum exercitium in virtutibus a Patre æterno approbatus, et Spiritu sancto eductus est.

Ex occasione thematis: « Gloria et honore coronasti eum. » Ps. VIII, 6.

Ostendi potest in primis, quam parum optandus sit honor humanus, ut qui cum labore magno acquiritur, cum timore magno possidetur, cum dolore magno amittitur. Ostendatur deinde, quam omnia contraria sint in honore Dei, ut qui sine labore magno obtinetur, absque timore conservatur, et cum dolore amitti omnino non potest, quæ omnia facile ex superioribus §§ probari possunt.

Ex occasione thematis: « Nescitis quid petatis. » MATH. XX, 22.

Potest ostendi, quænam sit radix ambitionis, quia scilicet fragilitatem propriam ambitionis non considerant, sed ad omnes functiones honorificas, quas ambiunt, respondent: Possumus illas cum dignitate sustinere; unde perisque contingit, quod Phaetonti Ovidius fingit evenisse, ut scilicet ob impertitum regendi, et se et alios in grandia mala præcipitent; merito ergo illis dicitur: Nescitis quid petatis.

Ex occasione thematis: « Venite, et sub umbra mea requiescite. » JUDIC. IX, 5.

Ambitiosi comparari possunt rhanno, quia ab initio, dum aucupantur honores, valde molles sunt et officiosi; sed ubi dignitates acquisiverint, indurescunt, aculeantur,

et spinosi efficiuntur, sed et ignem perversæ conversationis de se emittunt, et se ac subditos igne infernali comburant. E contrario vero viri sancti et humiles, qui sunt oliva per suavitatem conscientie, ficus per dulcedinem devotionis, vitis per hilaritatem spiritualis lætitiæ, recusant et fugiunt ejusmodi honores, ne desereere pinguedinem et dulcedinem suam cogantur. Quæ omnia fusius per partes explicari queunt.

Ex occasione thematis: « Non possum in monte salvari, ne inveniat me malum et moriar. » GEN. XIX, 20.

Ostendi possunt in prima parte concionis pericula, quæ incuruntur ab iis, qui in alta dignitate constituuntur, præcipue conscientie lædendæ, devotionis et quietis amittendæ, vite corporalis et spiritualis perdendæ; quem in finem narrari potest de B. Gregorio, cœnobii Clarevallensis priore, qui postquam Episcopatum Tornacensem ab Eugenio Pontifice et S. Bernardo oblatum recusasset, paulo post mortuos eundem religioso apparuit, dixitque: Salvus sum, mihi quæ felicitas cessit fuga Episcopatus. Si enim fuisset de numero Episcoporum, fuisset de numero damnatorum. Ita mihi SS. Trinitas revelavit. MARCH. Tab. Sacr. t. I, lect. v.

In altera parte concionis explicari possunt sequentia verba ab eodem Loth prolata: « Est civitas hæc juxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea. » Quæ sententia pulchre potest ad humilitatem applicari, utque ab omnibus supra enumeratis periculis libera est.

#### ALII CONCEPTUS PRÆDICABLES.

QUALITAS. — Valde considerabile est, quod Josephus Hebræus de Archelao Herodis filio refert, nimirum, quod, cum is de gravibus quibusdam delictis apud Imperatorem accusatus esset, quorum idem nonnullorum quidem iudicio reus, aliorum vero sententia innocens esse judicabatur; verum ex mente eorum, qui causæ illius examinandæ præfite iudices erant, vera existimabantur delicta ab illo patrata, etiam illa, quæ eidem per calumniam fuerant imposita. Et quidem ob hunc præcipue respectum credibilia videbantur, scilicet propter naturam suam, quod fieri posse judicabant a juvene tam accenso regnandi cupiditate. Unde Didacus Stella

optime hunc in modum scribit: Est adeo detestabile vitium ambitio, ut ex ejus cupiditate quodvis malum possit præsumi; nullum est flagitium, quod ambitiosus facere non tentet. JOSEPH. lib. VI *Antiq.* XVII, c. XVI.

Hugo Cardinalis optime notat, quod Salvator noster quantumvis alias mitis et mansuetus fuerit, attamen in ejiciendis templi profanatoribus, et specialiter quidem in expellendis bobus, qui ibidem ad sacrificandum vendebantur, tanto fuerit indignationis motu correptus, ut hoc facinus propriis manibus suis exequi non dubitaverit. Bos est animal ordinatum ad laborem, et significat illos simoniacos, qui promittunt et exhibent laboriosa servitia pro præbendis; adducitque prefatus Cardinalis illum Proverbiorum textum, quo dicitur: « Ubi non sunt boves, presepe vacuum est; ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis. » Ambitiosi enim velut indefessi boves esse videntur, quotiescumque tam de temporalium honorum lucro, quam de honorum assecutione agitur. Unde Chrysostomus ait: Quid enim refert, si non das pecuniam, sed pecunia loco adularis, multaque machinaris? Pecunia tua sit tecum in perditionem, quoniam putasti ambitu humano parari domum Dei! Quibus verbis de munis seu officiis loqui intendit. Hugo in *Johann.* c. II.

Axioma vulgatum, quod dicitur: Honores mutant mores, adeo verum est, ut S. Paulus ad Ephesios scribens, de quo Christi in celos Ascensione tractans, specialiter nos erudiat, Christum etiam, dum ad æterni Patris dexteram cum tanta majestate gloriose consideret, eundem prorsus nihilominus sine ulla sui mutatione perseverare: « Qui ascendit, ipse est qui descendit. » Verum dicat aliquis: Quenam esse poterat dubitandi ratio, ob quam dubitari poterat, num Christus ad dexteram Patris residens idem sit, qui antea in carne passibilis vivens erat? Ratio illius hæc est, quia nimirum inter nos ita fieri videmus, ut ad honores evecti non jam sint amplius iidem, qui antea, sed potius faciem, mores et affectus suos, prorsus in diversos a prioribus commutent. MANSI, disc. IV, n. 9.

In statua a Nabuchodonosore visa pulcherrimum quoddam observandum est mysterium. Sicut enim Deus in statua illa monarchiarum representat honores et præcellentias; ita quoque eodem tempore easdem proponit, ut præcipitio proximas; « Abscessus est de monte lapis sine manibus, et

percutit statuas in pedibus ejus ferreis et fœtibus, et comminuit eos, et tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, argentum et aurum, et reducta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ raptâ sunt vento, nullusque locus inventus est eis. » Circa quæ verba Hugo Cardinalis ait: Statuas percudit in pedibus, quando majores aliquos in sæculo, qui mundum videbantur sustinere et portare, dejecit in paupertatem vel mortem. MANSI, disc. VI, n. 9.

Valde consideranda sunt illa Osæe verba: « Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ. » Etenim hæc est aquarum omnium naturalis conditio, quod, quando obortis tempestatibus intumescunt, seseque in altum erigunt, in littore, quod aliudunt, spumas illas protinus gignant, quæ aquæ ex igne effervescentis videntur esse bullitus; porro intumescentes hæc aquæ dominiorum et imperiorum sunt symbolum, in quibus ambitiosi totaliter evanescent: hæc autem dominia instabilia sunt, ad eumque modum, quo spumæ, velociter disparent. Quod et S. Gregorius optime confirmat, dum ait, per hanc similitudinem nobis insinuari, quod dignitates et honores hanc habeant naturalem proprietatem, quod etiamnum vix emicantes subito evanescant; sic spumose aquarum bullæ inchoantibus pluviis excitatæ ab intimis certatim predeunt, sed eo celeriter disruptæ deperunt, quo inflata citius extenduntur, cumque excrescunt, ut appareant, crescendo peragunt ne subsistant. S. GREG. lib. XVI *Mor.* c. V.

Simon Machabeus super sepulchro demortui gloriosi patris sui naves quasdam exsculpi fecit, ut hæc ratione unusquisque naves hæc cum aliis possessorum honorum insignibus conjunctas videns, inde honorum mundi hujus instabilitatem tanto clarius agnosceret: naves enim in maxime volubili elemento continuo fluctuant, adeo ut nunc deprimentur usque in abyssum, mox vero ad stellâ usque evebantur. Legantur magnificenti illi applausus, quos in Saulis primi Israelitarum regis electione universus populus Israeliticus edidisse scribitur: « Et clamavit omnis populus, et ait: vivat Rex! » Postquam vero omnes ipsum adorasset, dimisit Samuel omnem populum singulos in domum suam; at vero vix pedem suum pro adeundis domibus suis moverant, cum ecce mox adversus eum quaedam rebelliosis speciebus excitata fuit: « Filii Belial dixerunt:

Num salvare nos poterit iste? et despexerunt eum. » I MACH. c. XIII.

Tertullianus unico verbo, eoque valde significante et expressivo, ambitionem describit, dum illum versiformem appellat. TERTULL. l. *de Pallio* c. II.

In Isaia quoque scribitur: « Ecce gentes quasi momentum stateræ reputatæ sunt. » ISA. XL, 15.

Sapiens similiter ait: « Tanquam momentum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, et tanquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram. » SAP. II, 22.

Arabicus loco momentum legit, tanquam depressio lingue bilancis. At vero scire percipere, in quoniam illa, inter dominium, quod obtinetur in subditos et stateram, sive roris antelucani guttam, consistat proportio; quidam enim stateræ, quæ ad emendum et vendendum facta est, commune habet cum sceptris et dominiis? Pro responsione notandum est, quod bilances eriguntur et deprimentur, ascendunt sursum et descendunt deorsum; idem quoque in conspectu Dei fit, quoad honores mundi hujus; quos enim superbi procurant, et ambiunt honores, nunc ascendunt, paulo post descensuri. Hunc continuo ludum ludimus, rotam etc.

Dominus Deus noster Aaronis summum sacerdotium prænuuntiare volens, id ipsum florescenti quadam virga mediante præstitit: « Invenit germinasse virgam Aaron; » at vero haud importuna hoc loco moveri potest questio, cur scilicet non potius ad hunc effectum oraculo, quo in Arca dari solebant desiderata responsa usus fuerit, aut vera revelatione quadam Moysi specialiter facta? Nimirum Deus, qui omnia in sapientia fecit, Aaroni per hoc insinuatum esse voluit, ut supremam illam dignitatem haud secus labilem atque fugacem esse agnosceret, ac labilis est species seu pulchritudo elegantissimi floris, qui mane in lucem editur, et vesperi efflorescit et interit; ut summam haberet humilitatem, sciens commissum sibi florem potestatis. MANSI, disc. VII, n. 12.

Divina quoque dispositione factum est, ut, quando Lucifer Christo omnia totius mundi regna obtulit, et spectanda proposuit, id ipsum in unico duntaxat momento factum fuerit; ita enim expresse S. Lucas scribit: « Ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis. » Ubi S. Ambrosius ita ait: Bene in momento temporis secularia et terrena demonstrantur, non

enim tam conspectu celeritas indicatur, quam caducæ fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, et sæpe honor sæculi abiit, antequam venerit. S. AMBR. c. IV. in *Luc.*

Theodoretus ingeniose prorsus considerat, quod quatuor nobis in Scriptura Sacra represententur statuae aureæ, quarum prima fuit vituli aurei, quam ingratus ille Dei populus in Oreb adoravit. Secunda fuit Samaritanorum statua aurea sub Jeroboam erecta. Tertia Babyloniorum pariter aurea. Quarta vero Nabuchodonosori Regi in somno comonstrata fuit, non quidem totaliter aurea, sed partim ex auro, partim etiam ex argento, ære, ferro, et terra coagmentata. Verum dic, sodes, quodnam in eo putas latere mysterium, quod tres primæ totaliter aureæ fuerint, quæcunque alterius metalli interveniente mixtione; quarta vero ex aliis metallis diversis, auro multum inferioribus, mixta, imo et ex terra et luto composita fuisse dicatur? Nimirum statuae istæ dignitates præfigurant humanas. Et quidem tres statuae hominum manibus fuere fabricatæ, atque ex puro auro fuse, quæ homines omne id, quod in mangatibus splendet, oculosque intuentium ad se rapit, aurum esse sibi imaginantur, cum tamen in oculis et iudicio Dei revera ita non sit: ideo namque in statua illa, quam Deus superbissimo illi Monarchæ in somno videndam præbuit, solum caput aureum erat, deinceps vero semper ex ignobilioribus et indignioribus metallo conflata cernebat, siquidem brachia et pectus argentea, venter æneus, tibia ferrea, pedes vero cretei seu lutei erant, ut per hoc innuatur, quod, tametsi in Principibus vere sit aurum, argentum, et æs divitiarum, auctoritatis et domini, hæc tamen omnia in illis ferro, id est, bellorum tumultibus cernantur esse conjuncta, imo et luto infirmitatum, multarumque aliarum molestiarum et inquietudinum, quæ capita coronata divexare et torquere communiter solent. THEODOR. orat. III in *Dan.*

Querit S. Gregorius Nyssenus, cur sancta illa et felix patria, in qua Beati sempiterna gaudent quiete, vocetur Regnum. Primum quippe sermonem, quo doctrinam suam Magister cælestis initiavit, (ut audiores attraheret) a tali nomine est exorsus, inquires: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum celorum » *Math.* v. « Beati qui hujus vitæ bona temporaria nolentes, liben-

terque propter me dereliquerint, quia in futura vita Reges erunt, qui hic spontanei sunt pauperes. » An forte non erat nomen aliud aptius, quo donari posset illa cœlestis habitatio, quam Regni? Aut non poterat alia re validius, efficaciusque ad se adducere Dominus, quam una pollicitatione Regni? GABE. Nrss. I. II *Polit.* c. 1.

Non infirmum huic veritati ministrabit suffragium Hugo Cardinalis, cujus ea est observatio, quod sacrorum factorum scriptor, cum plurima de multorum populi Hebræi Regum gestis, et moribus dixit, talibus verbis narrationes fere singulas absolvere solet: « Verumtamen excelsa non abstulit; » quod III *Reg.* xv, 14 et IV *Reg.* xii, 3, et II *Paralip.* xx, 33, et alibi reperies, et hunc habet sensum: Quidquid hic, vel ille Rex fecerit, hoc tamen non fecit, ut loca profana et sacrilega in locis edificioribus constructa demoliretur, in quibus turpis cultus deastris, et inanibus demoniorum simulacris, ad insigne veri Dei injuriam deferretur. Hugo ait: De paucis dicitur, quod excelsa abstulerint. Quamquam nonnullorum Regum virtutes aliquas regia historia memoret, ut Ase, Joas, aliorumque, descriptiones tamen vite pene omnium sic concludit: Verumtamen excelsa non abstulit, idolorum aras in montibus, collibus, aliisque sublimioribus locis excitatis non evertit, cum multa alioquin hinc laudabiliterque gesta post se reliquerit. Soli Ezechias et Josias communem hanc notam et reprehensionem evasisse nec meruisse videntur. Tali quadam censura, inquit Hugo, perstringi posse videntur pene omnes totius mundi homines, atque in his etiam non pauci, qui virtutibus magis exculsi majorem perfectionem sunt assecuti. Fere omnibus convenit illa exceptio, quæ toties in libris Regum reperitur: « Verumtamen excelsa non abstulit. » Sed nec multi Religiosi auferunt hæc excelsa; vix quisquam est, de quo non possit affirmari, quod in libris Regum de regibus illis plerisque dicitur, hoc unum fere multis eorum præclare factis defuisse, quod excelsa non abstulerint. Quotusquisque enim est ex omnibus totius orbis terrarum hominibus, si in his etiam exercitissimos Religiosos et perfectiores anachoretas recenseas, qui inter quantosvis virtutum profectus excelsa cupiditatis dominandi prorsus dejecerit? Ambitionis idolum et libido imperandi ex loco superiori, supremam animi arcem pene

apud omnes obtinet. Fere omnibus convenit illa exceptio; regnandi appetitus, dominandi aviditas, a primo parente hereditario accepta, contagium est tam commune, tam vulgaris pestis, malum tam late diffusum, ut mortis, quæ nemini pareit, simile videatur. Non relinquit perfectum, non præterit laxum, invadit magnum, tentat parvum, oppugnat pastorem, aggreditur vilem, et vix reperias aliquem, cui caput a vana dominandi cupiditate non intumuerit. Quis tam agrestis paganus, tam sylvestris montanus, qui oblatam Præturæ virgam non lætus excipiat, non quærat ambitiosus? Cui unquam displicuit locus sublimis, et sedes superior; cujus animus exhorruit dignitatem, reformidavit imperium et fugit præfecturam, non secus ac Moyses suam in serpentem transmutatam virgam? IIid.

Quærit Plutarcus, *Problem.* X, istud: Quid est, quod Honori aperto capite rem divinam faciunt? Videtur Plutarcus subindicare sacerdotem, cum cæteris diis victimas litabant, tecto id capite fecisse; nisi enim ita esset, non tantum mysterii in eo poneret, quod Honori, quem ut deum quemdam, et tamen cæca gentilitas venerabatur, suos deoperto vertice honores, sacrificiaque offerebant. At cur ea ad illius deastrum cultum utebantur cæremonia? Respondet ille: Quia splendidum quiddam, et illustre, et apertum, et late patens gloria est. Quando procerum, aut magnatum quispiam plateas obit, non illum omnes passim nudato capite honorant, sed noti solum, et quotquot urbani, et comes videri amant. At cum Rex compita transit, omnes assurgunt, omnes ad regie coronæ majestatis observantiam et reverentiam submitunt poplites, nec quisquam est, qui non sibi detrahat pileum. Sic nunc ait Plutarcus: Honori aperto capite rem divinam faciunt, tanquam pluribus dixisset: Reliquis diis, Marti, Veneri, Mercurio tecto capite res divinas faciebant; nam iræ, turpi libidini, immoderato quæstus studio hic, aut ille, et de toto hominum grege nonnulli tantum suos animos contradunt, et reverentiæ cultum deferunt; at vero gloria, honori, dominati, imperio, majestati nemo est, qui non detecto se capite submittat. Honori aperto capite rem divinam faciunt, non unus, et alter solum, non etiam pauci tantum, aut plurimi, sed omnes. Nam dominandi appetitus tam est insitus velut a natura genitis hominum animis, et regnandi cupiditas, et

gloriæ existinationisque præclare studium ita corda eorum subigunt, ut vix sint, qui illorum tyrannidem effugiant, vix qui ab illa contagiosa infirmitate immunes evadant. Ibiid.

S. Ambrosius describit hominem, quem peccata omnia pro bonis, sive (ut verius dicam) pro malis, quæ ab iis habuit, tanquam debitorem in pretorium ad tribunal pertraxerint primum, dein vero, cum viderent non esse solvendo, certatim appetierint, sed una vehementius ambitio invaserit, idque jure majore, et antiquiore, quam vitia reliqua. Venit libido, inquit ille, et dicit: Meus es. Venit avaritia, et dicit: Argentum et aurum, quod habes, servitutis meæ pretium est. Venit luxuria, et dicit: Meus es; ecce concurrentes adversus debitorem hominem creditrices noxas, ecce litem uni a tam multis intentatam, ecce chirographa, testificationes, indicia, quibus libido, gula, avaritia, luxuria, et vitia certa suarum creditarum rerum tempora, et exactionis justitiam, aequitatemque asserunt. Sed unam hic ex omnibus peccatis ambitionem desidero. Ubina illa hæsit, aut qui fiat, quod illa, quæ seclerum princeps est et creditrix facile primaria hominis, nihil ab illo suum repetat? Illane vero absit, ubi homo talium debitorum nomine incursum, et nihil exigit. Audite, quid sanctus Mediolanensium Archiantistes inquit: Venit ambitio, ait ille, et dicit: Plane meus es, neque opes tantum tuas, sed et teipsum, quantus es, magno et notorio jure mihi vendico. Nonne videtis, quo juris discrimine, et quam imparibus verbis ac meritis, hominem sibi vitia adseribant? Nam cum cætera dicant simpliciter: Meus es; sola ex omnibus ambitio fidentius loquitur, et audacter affirmat: Plane meus es, manifesto indubitatoque jure ad me spectas, nemo æque ac ego, te sibi arrogare potest, luculentioribus testimonio, quam mihi, non es obnoxius, devinctusque alteri ulli. Hinc videas, quam libere, et clare hic loquatur libido. Tameis enim peccata reliqua, libido, gula, avaritia, maledicentia, et quæ sunt hujus generis alia, convenire hominem, et dicas et scribere possint, sed nulla fronte apertiore, quam ambitio; nulli enim vitio illa succumbit homo, ut illi, nec ab ulla æque opprimitur passione, ut ab una dominandi aviditate. S. AMBROS. in *Ps.* cxviii.

Hujus dicti veritatem, et cupiditatis vim, potestatemque satis indicant duo infan-

tes, qui intra uterum matris positi configere cœperunt. Primus inde prodibat Esau, et Jacob, velut jam tunc intellexisset fore ut ab eodem sibi præriperetur et primogenitura, et paternæ domus locus dignior, a quo prævertebatur exitu celeriore egrediens plantam fratris tenebat manu. *Genes.* xxv, 25. Esau in pedes se conjiciebat, ut fratrem cursu præveniret: Jacob autem manum alteri pedum illius injiciebat, ut moras abscurrere volenti afferret, et præoccupare illum posset. Primum namque ambire, et nolle ab alio quoquam anteverti, tam est naturale homini, ut, quando etiam nunc aliud nihil sit, jam hoc vereri, quomodo primarium locum quærere, et cavere debeat, ne quis illum alius dignitate aut gradu antecellat. In hac sententia est Oleaster, quam talibus verbis expressit: Non mirum, si tanta pro primogenitura sit inter fratres discrepatio, postquam videmus, quæ pueri faciunt propter hoc. Prorsus nihil novum, quod fratres adituores de imperio corrixerunt, et pro dominatu administratione alterentur, quando et pueri nondum in lucem editi tam acriter, ardentique de primatu, et dignitate dimicant. NYSSEN. l. c.

Ut Abrahæ solidam erga se fidelitatem promptaque obsequendi voluntatem toti mundo testatam Deus faceret, hæc ei quondam imperabat: « Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis, atque ibi offers eum in holocaustum. » *Gen.* xxii, 22. Oleaster hoc loco aliquid notavit dignissimum observat, nempe quod Deus Pater solum Filium suum voluit de ambitione monarchiæ mundi tentari, cum ei demon regna mundi semel omnia obtulit, quod scierit, apud illum solum nihil obtenturam hujusmodi tentationem. Quia noverat neminem, nisi Christum victorem evasuram ex presentata mundi monarchia, eum solum voluit illa tentari, inquit ille, velut dixisset Dominus: Tentare possum Abrahamum sacrificio filii, qui illi unigenitus est, neque tam charus tamen, quin pro me facile victimam mactabit. Possum alios tentare ærumnis, explorare et exagitare adversis; atque ea illi propter me animo æquo, et magno ferent. Monarchiarum vero et amplissimorum honorum oblatione neminem tentabo, nec enim quisquam est, qui regnandi ambitum superare, et opprimere possit. Filio meo hic servatus triumphus, sola illum ea expectat victoria, qui solus

asparni imperia, et calcare monarchias posse videtur. « Quia noverat neminem, nisi Christum viotorem evasurum ex presentata mundi monarchia, eum solum voluit illa tentari. » Idem, perioch. III, Dom. 15 post Pent.

Querit Abulensis, quam ob rem Christus, qui vivam omnium virtutum imaginem de se nobis exhibere potuit, atque ad eam exercitationem sæpe exhortari solitus fuit, solius mansuetudinis, et humilitatis prototypum se nobis præstiturum voluit dicens: « Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. » Loquebatur alibi de jejuniis, et quamquam ipse quadraginta dies, totidemque noctes inesus transmississet, solum dicebat: *Tu autem cum jejunas, etc. Matth. vi. 17.* neque ait: Discite a me jejunare. *Luc. vi. 12. Erat pernoctans in oratione Dei, cumque studium ejusdem rei tam utilis, et ex qua salutis nostræ momenta plurimum dependent, persuadere nobis vellet, hoc solum ait: « Tu autem cum oraveris, etc. Matth. vi. neque dicit: Discite a me, qui totas orando noctes exegi, quomodo recte precari debeatis. Rursus cum sit ipsa liberalitas, ut nos ad largitatem excitaret, inquit: *Date eleemosynam, Lucæ XI, 41,* et non ait: Discite a me munificentiam, cujus tanta est benignitas et liberalitas. Idem est de reliquis virtutibus. Ad quid causæ, quod solius humilitatis formam a se desumi voluit? Respondit magnus Doctor, quæst. LXXVI in cap. XI *Matth.* dicendo, quod hoc fuit, quia Christus dixit: Discite a me; ipse autem ostendebatur sicut perfectissimus; in viro autem perfecto non est magnum quod non sint quæ ab omnibus ut vitia reputantur. Qui meritis vitæ sanctioris aliis præit, et ad altiore virum gradum evasit, non debet gloriæ ducere, quod vel absque vitis sit, quibus inquinati sunt alii, aut virtutes habeat nec alias, nec majores, quam ceteri. Vincit quispiam gulam, et jejunat, quid ille magnum facit? Amat alius orare, quid hoc mirum in misero et egentissimo Dei mendicabulo? Alius in pauperes stipem erogat, quid ea in re arduum atque operosum? Sed illam famem gloriæ, illam imperandi sitim extinguere, et repudiare dignitates, et calcare obviam sceptrum, et per humilitatem cordis proclivem ad pompas animum coercere, ut ne sursum tendere cupiat, hoc eximium quiddam et æterna fama dignum facinus est. Quod secum reputans Christus, aiebat: « Dis-*

cite a me, quia mitis sum, et humilis corde. » Magnus enim magister, et vir perfectissimus hoc solum laudi sibi ducere debet, quod dicat et faciat magna, quibuscum comparari nequeant, quæcumque ab aliis vel dicantur, vel fiunt. *Ibidem.*

Plutarcus auctor est, coisse quondam Philosophos, ut unum quoddam comminicerentur nomen, quod homini, nativæque ejus proclivitati quam maxime conveniret, et post diligentem consultationem non occurrisset aptius, quam ut græcè εὐδαιμον appellarent, quod latinis Lux dicitur. Rationem vero nominis affert Plutarcus, in *Moral. lib. II, talem: Opinor autem dictum a luce, propterea quod omnibus vehementer quadam insita sit cupiditas innotescendi. Prudentissimè lucis nomine donantur hominem; ut enim ea in omnes partes diffunditur, nec rimulam præterit, per quam non se insinuet, ita homo, ut plurimum amat videri et emineret, et superior esse aliis, sic nullam prætermittit occasionem, qua primatum obtinere sperat. Neque hoc admodum miror; hanc enim ab ipso matris suæ utero ostendit propensionem. Versabatur S. Petrus Chrysologus in consideratione maturationis, qua fetus naturæ vinculis eximi, et maternæ alvi prodire angustiis festinat, sic ut constituti temporis terminos prævertere soleat, septimoque sæpe mense erumpere, neque nonum aut decimum expectare. Quid causæ est, querit Chrysologus. Illud, quod versari in luce, et innotescere amat et expetit: Disruptis temporum moris, inquit ille, *serm. XVI, et rudi latrocinio, et fractis viscerum claustris, repentina vivendi lucra querunt et rapiunt nascituri. Tam ardentem expetunt homines esse illustres, et conspici. Idem, per L. in fer. IV, post Dominic. 2 Quadr.**

Potuit David Saulem, cum eum in intro inventi, obtruncare, et ita potiri regno. Sed abstinuit a eade manu, Deique providentiæ omnia reliquit. Postquam tamen spe lancea egressus est Saul, vocibus illum prosectus, omnium quæ acciderant certiorum fecit, dicens: « Considera et vide hodie; » tanquam, ex S. Joannis Chrysostomi commentario *hom. de David et Saul tom. II, dixisset: Nihil loquor de antea, mihi ad probationem satis est hæc dies, nolo vetera mea in te officia, quæ nec parva sunt, neque pauca, commemorare, quando id, quod hodie a me factum, mei in te animi testis esse locupletissimus, luculentissimusque po-*

test. Quare autem dies illa poterat testatissimam facere sanctitatem et integritatem Davidis, supra quam ea, quæ diebus cæteris fecerat? Nimirum illa die adire regnum Saulis potuit, dum vitam illi adimeret, modo voluisset. Quod vero homo sursum evadendi occasionem prætermittat, et nactus imperii adeundi occasionem negligat, id sanctitatis omnium maximæ et consummatissimæ virtutis indicium est. *Ibidem.*

DAMNUM. — Cum Redemptor noster cum Apostolis suis de passione et morte sua jam imminente familiariter dissereret, ecce protinus duorum illorum ambitiosorum fratrum mater coram Christo se statuens, arroganter illum porrexit supplicam: Die, ut sedant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, alter ad sinistram in regno tuo. » Ac proinde valde notanda est dictio illa, *tunc*, qua S. Evangelista hanc recensens historiam utitur, dicens: « Tunc accessit »; id est, ex illo Salvatoris de amarissima passione et morte sua habito discursu, occasionemumpsit, supplicationem hanc Christo porrigendi pro filiis promovendis. At vero quamnam patibulum crucis cum throno regio, sceptrum cum clavibus, chlamys regia cum lacerata, sordida, et obsoleta purpura, corona spinea cum diademate regio proportionem habet? Etenim vero aliud ad huic difficultati respondendum non occurrit, præterquam trita illa S. Bernardi sententia: O ambitio, ambientium crux! Etenim incarnata sapientia specialiter ita disposuisse videtur, ut hæc mulieris et filiorum ambitio, cum Christi tormentis concurrerent, ut inde omnibus manifestum fieret, quod regum throni et imperia gravia sint, eos admodum torquentia, animorumque patibula. *Mansi, dis. IX, n. 1.*

« Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. » Porro fulgura et fulmina, balistæ cælorum dici possunt; et ideo, quando Christus dicit: « Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem, » idem est ac si diceret; superbus ille et arrogans de cælo in terram, instar alicujus e balista ejaculati fulminis, præcipitatus fuit, in signum quod omnes suos conatus in id dumtaxat directurus esset, ut mediante ambitione rixas, et discordias, et contentiones jugiter seminare posset. Inter hos superbos (inquit Sapiens) semper jurgia sunt. *Did. Stella illa S. Lucæ verba: Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur major, ponderans, ita*

scribit: Habes hic, ex quo fonte bella et dissidia oriuntur, nempe ex ambitione. Hæc fuit causa, quod Romani totum orbem macularunt sanguine humano, immo, quod valde deplorandum est, discordiæ, rixæ et dissensiones etiam inter Prelatos Ecclesiasticos propter præcedentiam, quam ambiant, sæpenumero locum habent. Unde Salmeron ait: Omnis in Ecclesia Dei tentatio, et altercatio de sedium est primatus et eminentiæ. Videas enim Principes hujus mundi de loco certare inter se, et cum Ecclesiasticis. Videas Ecclesiasticos de eadem re contendere; videas etiam interdum ipsos qui mundi contemptum profitentur, contentiosose inter se de honore loco decertare. *SALMER. c. IV, t. XXVII.*

Ingenuosa prorsus est illa Hugonis Cardinalis observatio, nimirum quod Salvator noster in die purificationis Mariæ ab eadem matre sua delatus, seu portatus fuerit Hierosolymam; in fuga sua, qua Herodianam declinavit sævitiam, abvectus fuerit in Ægyptum, ac denique jejunans in deserto delatus fuerit supra templi pinnaculum. Porro per Hierosolymam vita contemplativa designatur, quæ pacem fruitur et quiete altissima; Ægyptus vero vitam præfigurat activam, quæ turbationibus et inquietudinibus intus est conjuncta. *Joan. XVI.* In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem. Deserunt denique Religionis figura existit, in qua vita in sanctæ solitudinis recessu traducitur, et demon continuis victoriis subjugatur. Mons vero altus, in quem Christus a demone translatus fuit, superioritates denotat et prelaturas; templi vero pinnaculum, sedem denotat seu cathedram magistralem, ex qua per Sacerdotes erudiebatur populum. In his quinque locis (verba sunt præcitiissimi Eminentiissimi Cardinalis) est Jesus, id est, salus; unde in his locis querendus est Jesus, sed unde quis portavit Jesum, et in Jerusalem, et in Ægyptum, et in desertum; et quis in montem, et in pinnaculum? Porro Hierosolymam Christus deportatus est per S. Josephum et Beatissimam Virginem; in desertum deductus est per Spiritum Sanctum; *ductus a Spiritu.* In Ægyptum, et in Jerusalem stella maris, et augmentum, fides et charitas; Spiritus autem Sanctus duxit eum in desertum. In montem vero, et super pinnaculum duxit eum diabolus: ideo timendum est tam prelatibus quam magistris, ne eos diabolus in montem prelationis portaverit, et istos in sedem magistralem. *Cassarii*

etenim Arelatensis veridica sententia est: Quisquis superbus est, dæmone plenus est. Hugo, in c. 11 *Luc.*

Primus Christi in terra Vicarius, qui tantas de Christo ad mortem usque consecretando, future fidelitatis et constantiæ suæ promissiones fecerat, pedem suum aulæ Caipha vix intulerat, quando e vestigio Christum Magistrum et Dominum suum esse, turpissime negavit. Unde glossa optime dicit: Non in monte, non in domo sua, non in templo Petrus negat, sed in prætório Judæorum, in domo Principis sacerdotum, ubi non est veritas, ubi Christus captus et ligatus est. Hugo Cardin. similiter scribit: Petrus semel intravit curiam, et ibi vigorem animi perdidit, et Christum negavit: quid si diu permansisset in curia? Quinimmo addendum est insuper, Petrum aulam ingressum fuisse Principis sacerdotum, phrenetica illa ambitionis febris minime ardente, quin potius cum intentione Christum in ipsam usque mortem consecretandi, et defendendi, et tamen adeo fuisse ignominiosè prolapsus; ac proinde cogitate, quanto facilius et probrosius lapsuri sint illi, qui ibidem non alio fine commorantur, quam ut ad ambitiosam præfentionum suarum metam tandem aliquando pertingere possint. Advertendum quoque est, Petrum aliis mediantibus in Pontificis domum fuisse introductum; « Petrus autem stabat ad ostium foris; exiit ergo discipulus alius, qui erat notus Pontifici, et dixit ostiariæ, et introduxit Petrum. » Quo in facto Petrus illos præfigurasse perhibetur, qui ad honores admittuntur, vel ecclesiastica aut temporalia munia consecretantur, per viam solius alieni favoris, per viam autem meriti minime promoventur; hi etenim in millena præcipitia corruunt, eo etiam usque, ut ipsum quoque Christum per quotidiana scandala pernegent. Nullibi enim Christus (quod bene advertendum est) tot fuit injuriis, colaphis, sannis, flagellis, spinis, aliisque diversis improperiis et tormentis affectus, quemadmodum in Annæ Caiphae, Pilati, et Herodis (qui omnes Magistrates et Principes fuere) maledictis aulis. In aulam quoque, muliere mediante, introductus fuit: « Dixit ostiariæ, et introduxit Petrum; » quia nonnunquam etiam per similes mediatrices in dignitatum culmina consecretantur. Hugo quoque Cardinalis de Petro insuper notat, quod etiam non ibi, sed foris poenituit, et egressus foras flevit

amare; quasi Evangelista dicere vellet, quod, quamdiu homo in ambitionis culmine consistit, poenitentia ne quidem per umbram aditum habere possit. MANSI, disc. III, n. 4.

Petrus Blessensis in ea est opinione, quod Etymologia hujus dictionis, *curia*, derivetur a nomine cruor, quasi totum ambitiosorum aulicorum negotium nulli alteri rei intenderet, quam, ut unus alterius eruat oculos, vel sanguinem effundat. Scholiastes Tertulliani a Bæza relatus, olim vetustissimum Ecclesiæ morem fuisse scribit, daudi in Missa pacis osculum cunctis præsentibus, præter quam aulicis; cuius hanc protinus rationem subnequit: Circumferatur patena pacis inter fideles, præterquam tamen inter aulicos, quos unanimes esse et pacificos non sinit ambitio. Et hinc est, quod S. Bernardus superborum implacabilis persecutor et hostis, ita scribat: Dispicuit mortalibus angelica illa partitio, qua gloria Deo, pax hominibus nuntiatur, et quia gloriam usurpant, turbant pacem. PETR. BLESS. ep. vi.

S. Bernardus, in libris de consideratione, ita scribit: Claustrum quosdam malos recipit, quos ut plurimum bonos efficit; at curia bonos facilius recipere, quam facere consuevit. S. BERN. lib. IV de *Consid.*

S. Bernardinus Senensis nonnullos considerat scopulos, in quos nos dæmon impingere facit, ut sic eos, qui ad dignitates sublimantur, in multa ruere vitia faciat, bonosque eorum mores corrumpat: Mentis enim, inquit, que non sunt multis virtutibus habitata et roborata, cito deficient, ex multa distractione distrahantur ab adulatoribus, qui circumstant; nemo talium magnatibus aperit veritatem, nemo sinit eos cernere peccata sua, sed in illis laudantur. Adducitque illum psalmi textum: « Ascendunt usque ad celos, » scilicet per gloriam et honorem, « et descendunt usque ad abyssos » per multiplicationem gravium peccatorum. Moxque rationem reddit eisdem Psalmista hujus tam turpis in peccata precipitii: « Anima eorum in malis tabescebat, » id est, in peccatis resolvebatur. S. BERNARDIN. t. I, § 39, v. 4.

Idem thronum Darii Regis regium septem gradibus constantem nobis describit: Omnes autem hi gradus ex variis erant lapidibus pretiosis confecti, præter ultimum. En ipsissima sancti hujus scriptoris verba: « Rex Darius fecerat sibi thronum de auro, et per

septem gradus ascendebatur ad eum; primus erat de amethysto, secundus de smaragdo, tertius de topazio, quartus de granato, quintus de adamante, sextus de auro, septimus de luto. » Magis autem dicat fortasse aliquis, necessarium videbatur, ut gradus ultimus, utpote majestati regie proximæ vicinus, omnium esset pulcherrimus et pretiosissimus; cur igitur ex luto sive creta fabricatus fuit? Respondeo igitur, id factum esse, ut per hoc Principibus viris insinuaretur, quod, quanto sunt potentiores et formidabiliores, tanto quoque majores patientur insidias, ipsique morti viciniores existant. Vel etiam dici potest, ita factum esse, ad denotandum, quod eo tempore, quo quis ad altissimum honoris gradum usque pervenit, tunc inconstans fortunæ rota communitur vel maxime mutari et gyrare solet, ita ut, qui antea consistebamus in vertice, mox mutato fortunæ statu jaceamus in luto, cunctorumque pedibus conculcemur. Idem, t. IV, § 25.

FUGA. — Moyses, utpote existimatus geminus filiiæ Pharaonis filius, et heres regni, quadraginta annis in ejusdem Pharaonis regia, regni moderatus est sceptrum; demum vero in sylvestribus Madian se abscondit, ibique totidem annis ovium gregibus pasceendis intentus fuit, donec tandem ab altissima Majestate divina populo Israelitico quidam Dei locumtenens generalis prefectus fuit. At vero postquam honorificentissimo hoc munere insignitus esset, audite, qualiter sub hoc onere ingemiscens lamentatus fuerit: « Cur afflixisti servum tuum? Quare non invenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pondus universi populi hujus super me? » Quis, obsecro, novum hunc in cunctis sæculis inauditum sermonem non obstupescat? Variæ quidem quotidie audiuntur humani generis querelæ, dum varii se a Deo abjectos existimantes, mœsti vivunt ac tristes, eo quod in statu humili semper perseverant; nemo enim est, qui in hominum existimatione esse, et honorari, auctoritateque ac dominio præfulgere non diligit? Et tamen Moyses a Deo, ad honores subvectus contrarium sentit, dicens: « Cur afflixisti etc. Quare non invenio gratiam coram te? » Ambitiosi gratia Dei se excidisse arbitrantur, quando ad mundi gloriam non subvehuntur; et tamen is, qui verum lumen celestiumque bonorum notitiam habent, verissimum est, quod honores onus secum

gravissimum adherant, sub quo consequenter misere ingemiscunt. Unde optime S. Bernardus scribit: Meditantibus honores blandiuntur, sed onera pensantibus tedio sunt atque formidini: non autem omnes capiunt hoc verbum; multi enim non tanta fiducia, et alacritate currerent ad honores, si esse sentirent et onera, gravari profecto metuerent, nec cum tanto labore et periculo quarumlibet affectarent infulas dignitatum. Porro Moyses sub hoc sibi a Divina Majestate imposito onere lamentans, hanc planetus sui reddidit rationem: « Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo? » Universam, obsecro, Scripturam sacram pervolvite, nec tamen unquam Moysi hoc a Deo impositum fuisse præceptum reperietis, ut populum hunc sibi commissum inter brachiorum suorum amplexus, imo et sinu suo portaret, quin potius eum jussu divino generalem populi sui ducem factum esse, eique eundem gubernandi auctoritatem, dominiumque collatum fuisse deprehenditis; cur igitur mandatum sibi esse ait, ut ipsos in sinu suo portaret? Scitisne quidnam ad hoc responderi debeat? Nimirum idem prorsus esse, dicere, Moysen Israelis dominio et gubernaculo fuisse admotum, quam ipsum erga populum hunc patris, matris, et nutricis officium exereere jussum fuisse, asserere; hoc enim est pondus et onus, quod gubernatori plebis alicujus censetur impositum, ut scilicet se sollicitum erga sibi subditos patremfamilias exhibeat, eisdem in infirmitatibus suis summa cum amoris et benevolentie significatione subveniendo, ablandiendo, et compatiendo. Hinc etenim factum est, quod prudentissimus vir ille apud Isaiam, sponte sibi oblatum a populo regni sceptrum constanter recusavit, dicendo: « Non sum medicus, et in domo mea non est panis, neque vestimentum, nolite constituere me Principem populi. » Quasi diceret, illi, qui erga sibi commissos paternæ charitatis viscera non habet, qui subditorum necessitatibus sollicitè prospicere, infirmitas eorum curare, eosque, ubi opus fuerit, vestimentis congruis induere et fovere nescit, imperium etiam sponte oblatum, nequaquam acceptandum esse. Septuaginta loco verborum illorum: « Non sum medicus, » legitur: « Non ero Princeps. » Pagninus: « Non ero Dominus. » Chaldæus: « Non sum dignus ut sim caput, aut Princeps. » S. BERN., ep. XLII.

Nonnulli optime observarunt, nusquam de Christo Salvatore nostro legi, quod in toto triginta trium annorum decursu equo aut jumento aliquo usus fuerit, tametsi varia alias loca eundo peragravit: « pertransibat beneficiando » præterquam in solo et unico die triumphi sui, in quo veluti Rex asino insidens honorificentissime exceptus fuit; neque existimandum est, id Christum forte fortuito fecisse, siquidem dedita opera nonnullos e discipulis suis in proximum castellum misit, qui asinam et pullum ligatos solverent, et adducerent, imo expresse adjecit, quod si quis eorum conatui reluctaretur et jumentorum adductionem impediturus esset, dicerent: quia Dominus his opus habet. Respondetur igitur, quod, quando Salvatori nostro decretum erat Regis titulum sibi acclamatum admittere, non uno, sed duobus jumentis vicissim seu per vices uti voluerit, asina nimirum et pullo ejus, animalibus scilicet natura sua gravibus portandis oneribus destinatis; ad notandum gravitatem, et difficultatem oneris, quod portare debent, qui aliis præsumunt et dominantur. *Mansi, disc. x, n. 4.*

In cujus confirmationem notandum est, quod, quando Samuel venturo Sauli extemporaneum preparabat convivium, in quo ipso Regem declaraturus erat; modus quidam specialiter observandus sit, quo Samuel in ferculis appositis distribuendis uti voluit; per hunc namque modum futuro Regi indicatum esse voluit; quod regno, ejusque oneribus portandis humeri ipsius submittendi essent: Dedit locum in capite eorum, qui fuerant invitati; dixitque Samuel coquo: « Da partem, quam dedi tibi, et præcepi, ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem coqus armum, et posuit ante Saul. » *I Reg. ix, 24.*

Hæc autem carnis portio a Propheta a Deo illuminato, Sauli nequaquam casualiter proposita fuit, quia idem Propheta mox subjungit: « Ecce quod remansit, pone ante te, et comede, quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi, et comedit Saul. » Nequaquam dubito, quin curiosi sitis ad intelligendum, quanam sit inter sceptrum et armum seu humerum bovis proportio; atque ideo pro meliori hujus mysterii intelligentia, quandam Gregorii Magni sententiam prius audite: Tantorum quippe pondera, inquit, sustinere compellitur, quantis in hoc mundo principatur. Etenim Propheta

Samuel, qui iudex populi erat, Saulem communitum esse voluit, ut se suosque humeros ad Domini sibi commissum onus et pondus fortiter portandum bene prepararet; nam juxta verissimam S. Gregorii sententiam, onus sive pondus hoc, non unum dumtaxat est, et simplex, sed quot sunt in regno subditi, totidem quoque onera portanda esse, existimandum est. Ex qua sententia evidenter colligitur, quod, qui majori dominio, copiosiorique subditorum numero præest, is quoque fortiores robustioresque humeros ut habeat, necesse sit. Unde optime ad propositum auctor quidam de Saule tractans ita scribit. Quod, cum armus maxime valeat ad onera ferenda, Saul cogitaret se non ad lusum ac voluptates, sed ad maxima onera ferenda vocari. *Antiq. convival. Lib. I, c. xxxiii.*

Non deficit, qui indigne promotos ambiciosos homines Ezechielis curri similes esse pronuntiaret. Hic enim currus quatuor facies referebat, quarum prima erat leonis, quia superbus leonis instar ad gradus sublimis violenter ascendit. Postquam vero in editori loco conspicuus sedet, faciem aquilæ induit (hæc enim est facies secunda) adeo alte evolando, ut jam neminem eorum, quibus alias familiariter uti consueverat, agnoscat. Tertia facies hominis erat, quia paulatim postquam illo sibi acquisito honore excedit, iterum se hominem aliis similem esse commonstrat. Quarta facies bovem referebat; quam etiam ambiciosus ille tandem induit, quia omnibus tandem, stolidum et ignorantem ipsum esse, manifestum evadit. Unde majori quam unquam aliis ludibrio exponitur. Stultorum exaltatio, ignominia. *Idem, disc. xii, n. 11.*

Porro advertendum est, quod, quando Christus perspicuis verbis dixit: « Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus, » expressam fecerit servitutis mentionem. Ubi Lucas Burgensis ait: Vobis prorsus addictus, nullatenus liber. Plus est servum esse, quam ministrum, nam minister liber esse potest; servus autem totus est domini sui, quidquid habet in bonis, sive naturæ, sive fortunæ, totum addictum est servituti domini; idque totum in iis superioribus specialiter exemplificat, quibus regimur in cubitibus animarum: adeo servitio vestro obnoxium se esse sciat, ut quidquid habet honorum, sive animi, sive corporis, adeoque et vitam suam, ubi fuerit opus, seque ipsum

totam impendere debeat, tutandæ salutis vestræ. Porro prius dixerat: « Sit vester minister, » sed quasi parum nimis se dixisse videretur, subjunxit: « Erit vester servus. » Unde S. Thomas ambiciosos monet dicens: Si aliquis desiderat habere primum in Ecclesia, sciat, quod illud non est habere dominium, sed servitutem; in cujus confirmationem illam adducit ab Apostolo factam declarationem: « Cum essem liber ex omnibus, omnium me servum feci. » Ac proinde auctor operis imperfecti valde impense miratur, neque causam se invenire posse dicit, cur dignitates tam anxio, tantaque cum aviditate procurentur: Primum Ecclesiasticum concupiscere, neque ratio est, neque causa, quia neque justum est, neque utile; quis enim sapiens ultra se subjicere festinat servituti, labori, dolori, et (quod majus est) periculo tali, ut det rationem pro omni Ecclesia apud justum iudicem, nisi forte, qui non credit iudicium Dei, nec timet, ut abutens primatu suo ecclesiastico sæculariter, convertat eum in sæcularum. *LUG. BURG., in cap. xx Math.*

Memorandum est, quod, dum a Pharaone e carcere eductus Joseph a compedibus ascendit ad thronum, traditumque est ei in universam Ægyptum absoluti domini sceptrum, simul etiam ab eodem Pharaone rege catena quadam collo ejus injecta fuerit, postquam enim dixisset: « Tu eris super domum meam, et ad oris tui imperium cunctus populus obediet, uno tantum regni solio te præcedam, » ut omnem quoque auctoritatem, potestatemque regiam ei delegaret, collo torquem auream circumposuit. Catenis et compedibus liberasse eum dicitur is, qui mox collo ejusdem aliam non minus ponderosam et gravem catenam injecti? Ita profecto res se habet, verum per hoc insinuare nobis voluit, quod licet carceribus exire Josephum jussisset, non tamen per hoc illum ab omni servitute liberum effecerit, quin potius eandem novis denuo incrementis adauxerit, dum eadem, in throno collocato, imperii sceptrum in manus dedit, et ideo catenam collo ejus injecti. Verum quidem est, quod catena hæc aurea fuerit, quia servitius, sub qua Reges, Principes et Magnates ingemiscunt, honorifica et splendida est, ut diximus, tametsi Seneca optime dixerit: Stulti est, compedes suos quamquam aureos adamare. Porro libertas per collum liberum exprimitur; et hinc est, quod Deus significare vo-

lens populum suum sibi minime subjectum, dixerit de eo: Dura cervicis es; dumque se Hierosolymam in pristinam libertatem repositurum esse, promittere voluit, eidem dixit: Solve vincula colli tui, filia Sion; adeoque quod Pharaon catenam, qua antea Josephi pedes obstrinxerat, nunc collo ejusdem injecit, id nequaquam ea mente factum est, ut eum liberaret, sed potius, ut eidem tacitus innueret, quod ea in dignitate graviori quam antea, servitutis jugo subjectus et pressus esset. *Mansi, disc. xvi, num. 4.*

Quando S. Propheta Eliseus de Elia, charissimo magistro suo, loquebatur, qui tantam sacri Prophetici gregis caput omnibus Prophetarum filiis summa in veneratione erat, edicere solitus fuit: « Pater mi, currus Israel, et auriga ejus. » Quibus in verbis illud specialiter notandum venit, quod Elia uno eodemque tempore currus pariter et auriga appelletur? Quis est, qui nesciat currum et aurigam duas res esse inter se distinctissimas? Cur igitur respecta unitas et ejusdem hominis eadem simul uniti et conjungit? Currus viatorum sarcinas, aliaque viarum impedimenta intra se portat, auriga vero currum per loca magis pervia ducit, dirigit, ac proinde imaginari vobis debetis, hæc veram quamdam figuram esse eorum, qui imperant et gubernant; hi enim, tametsi leges subditis imponendi, eosque, prout illis placet, gubernandi et dirigendi auctoritatem habeant, eum hoc tamen stat, quod eodem prorsus tempore illis necessarium sit, ut pondus subditorum portent, miseris et calamitatibus subditorum universalibus et particularibus compatiendo, alimonia sufficientem illis annonam procurando, urbes et oppida fortificando, eisdemque de munitionibus et militum sufficienti numero prospiciendo, atque quieti et salutis publice invigilando. Unde Drogo Ostiensis ait: Currus Israel et auriga ejus, portas et regis, sustinens et gubernans. *Ibid. n. 6.*

Ex unanimi multorum sacrorum Expositorum interpretatione certum est, quod columna illa, quæ populo Israelitico in deserto ducit et rectoris loco inserviebat, cælestis quidam nuntius fuerit, ad hunc specialem effectum a Deo cælestis missus. At vero dicto, sodes, quamnam ob causam Angelus ille columnæ similitudinem induerit? Nimirum quia columnam ad ædificiæ pondus sustentandum destinatam esse scimus, ac proinde Angelus ille insinuare nobis voluit

quod, qui populos regendo, illisque imperando dux et gubernator est aliorum, eodem tempore, quo a subditis obedientiæ debitum accipit, eosdem quoque portare et sustentare debeat. *Ibid.* n. 7.

Justinus historiam refert, quod per pronuntiatam ab oraculo sententiam talem aliquando Regem eligendum esse, statutum fuerit, qui primus omnium solem orientem conspexisset; factumque inde esse, quod omnes suos orientem versus oculos deflexerint, unico dumtaxat excepto, qui ut altissimum montium cacumina, quæ omnium primum a sole oriente irradiari solent, aspiceret, occidentem versus oculos suos defixit, atque ideo quia in solis luce conspicienda primus fuit, idemmet volis omnium Rex proclamatus fuit. Ex qua historia non sine rationabili fundamento hæc potest deduci optima moralitas, nimirum eos qui dignitatum non orientem (id est, delicias, honores, thesauros, imperia et dominia) respiciunt, sed occidentem (id est, terminum, in quem tandem in fine resolvendi sunt) considerant, humilitatem in se conservare, et modestiam, seque ad illarum legitimam administrationem meritissimos reddere, maximeque idoneos. Unde S. Greg. ait: Lux miseris datur, quando, qui se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitorie potestatis accipiunt, et tolerare insuper honoris onera compelluntur. S. Petrus, Damianus superbos ad Magnatum mausolea spectanda hisce verbis invitavit: Ubi sunt modo tot potentes sæculi, tot invictissimi Reges, et qui caelo videbantur superextolli, et totam pene mundi latitudinem sub sue potestatis imperio possidere? Nonne si ad horum sepulchra respicias, corpus illud, sub quo mundus tremere cogebatur, vix unius libræ pondus invenitur. *JUSTIN. l. XVIII. Hist.*

S. Isidorus et alii Patres decreverunt: Tantum ab ambitu debet esse sepositus Aristites, ut quaeratur rogandus, rogatus recedat, invitatus effugiat; sola illi suffragetur necessitas excusandi. Et paulo post subiungit: Profecto indignus est, nisi fuerit ordinatus invitus. S. *ISID., op. 123.*

Oleaster ad dignoscendum eum, qui imperiis gerendis idoneus sit, hoc infallibile signum esse statuit: Quemcumque videris sub præfectura quasi onere gemere, crede illum optime demandatum munus administrare; quem vero lætum ac gaudentem de

hac re conspexeris, dicito illum utilitatem et vanitatem in dignitate quassasse. *OLEASTER, in c. XI. Nam.*

## MISCELLANEA.

## FUGA AMBITIONIS.

Curia dat curas; ergo si vivere curas,  
Et bene secure, non sit tibi curia curæ.

(*EMERON. in festo S. Jacob. § 2.*)

Quid sub dignitatibus lateat, recte non-  
nemo hoc distycho expressit.

Cur tibi crux triplex, Gregori, triplexque corona  
[est?]

Anne suam sequitur quoque corona crucem?

(*Idem in Dominica Palm. § 1.*)

Urbanus VII, quoties amiculum e subtili  
tela superinduebat, alto pectore ingemebat:  
Quis crederet, sub tam levi sindone tantum  
ponderis delitescere! *Ibidem.*

De S. Brunone aliquis geminos hos versus  
composuit;

Oblatum renult sibi Bruno Pontificatum,  
Cernens esse statum magnatum, raro beatum.

(*ANONYM.*)

DAMNUM.—Phavorinus philosophus aiebat  
ambitiosos esse partim ridiculos, quod ad  
majora aspirarent; partim odiosos, quod  
ea consequerentur; partim miserabiles, quod  
spe sæpius fallerentur. *STROBÆUS, serm. II de  
Procid.*

Timon vero vocabat ambitionem et avaritiam  
elementa malorum, eo quod ex illis  
omnia vitia, perinde ut omnia mixta ex  
elementis, generarentur. *Idem, ser. VIII de  
Instit.*

Recte de honoribus vitandis monuit Ovi-  
dium:

Vive tibi, quantumque potes, prælustria vita;  
Sævum prælustri filium ab arce venit.

(*OVID. lib. I Trist.*)

Alphonsus, Rex Aragonum, asinos dicebat  
melioris esse conditionis quam Reges,  
siquidem illis elitellæ quandoque a dorso auferantur,  
his nunquam. *FABER, conc. I, in  
Festo S. Jac., n. 1.*

Carolus quintus, Bruxellis principatum  
Belgii in filium suum Philippum secundum  
deponens, cum lacrymis dicebat: O fili,  
magnum tibi onus impono! *Ibidem.*

Eremicola quidam juveni cupiam cognato  
suo ad Episcopatum postulato præcepit,  
ut super mensam primum, dein in plana terra  
jacens, aliquoties se revolveret, et quenam

volutatio securior esset, inde colligeret. Qua  
instructione eruditus juvenis cum Episcopatu  
utpote periculis plenum refugisset, postea  
post mortem instructori suo gratia agens  
apparuit, dixitque: Scito, pater, quoniam  
nunc essem de numero damnatorum, si fuisset  
de numero Episcoporum. *Ibid. n. 2.*

Robertus Holkot ambitionem equo histri-  
onis ejusdam comparabat, qui doctus ab eo  
fuerat genua submittere, quoties ille: «Flectam  
genua» dicebat; iterumque surgere  
ad verbum *Levate*. Quem cum famulus ei  
surripisset, ipse eum insectus ad equum  
in medio fluminis consistentem solita verba:  
«Flectam genua» pronuntiavit; quibus  
auditis equus se et sessorem aquis immersit,  
et ad verbum *Levate* iterum surgens, sine  
famulo ad herum recurrit. Sic enim et mundus  
joculatur cum ambitiosis et ludere honorem  
oblatum repetens possessorem cum ignominia  
deponit; unde Boetius in persona  
mundi sic talem ambitiosum alloquitur:  
Ascende, si placet, sed ea lege, ut ne, cum  
ludrici mei ratio postulat, descendere injuriam  
putes. *Ibid. num. 3.*

Dionysius, Rex Siciliae, Damoeli assentator  
beatum ipsum prædicanti beatitudinem  
Regum demonstraturus in sella juxta mensam  
selectissimis cibis instructam collocari,  
sed simul e lacunari nudum gladium e seta  
equina super caput pendentem imminere  
jussit, ut ex hoc facto colligeret, in quanto  
semper timore, periculoque versarentur Reges  
et omnes alii in honoribus constituti,  
quamque omnes eorum deliciae et felicitates  
per hunc timorem corrumpentur et fastidium  
generarent. *Ibid.*

Etiam illud ambitiosos non parum vexat,  
quod Seneca his verbis expressit: Ambitiosus  
non tam jueundum est, multos post se  
videre, quam aliquem ante se habere molestum.  
Apud *FAB. l. c.*

Recte quoque cecinit Juvenalis:

Quid Crassos, quidquid Pompeios everit? et illum,  
Ad sua qui domitos deduxit sagra Quirites?  
Sammus nempe locus nulla non arte petitus  
Magnaque naminibus vola exaudita malignis.

(*JUVENAL. Sat. x.*)

## AXIOMATA.

Equid honor? Onus est, et nil nisi særcina quædam.  
Quæ nulla quemquam commollitæ beat.  
Si quaerit honos, non fugiatur onus.

(*BUCHERUS V Honor.*)

Vis ut honoreris? Virtutem fac venereris.  
Honores mutant mores, sed raro in meliores.  
*Idem.*

Si re priveris, neque nomen habere mereris.

Hoc est regnare, nolle regnare, cum possis. *PLINIUS.*

Qui recte faciet, non qui dominatur, erit Rex.

Tunc omnia jure tenebis,  
Cum poteris Rex esse tui.

(*JUVENALIS.*)

Imperare sibi, maximum est imperium. *SENECA.*

## AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Horto pastorum*,  
et *Tuba Sacerd.* lect. v.

Joannes Buseus in *Panario V. Ambitio*.  
Ludovicus Granatensis in locis communibus,  
f. 393.

Thomas Stapletonus in *Promptuario Morali  
Domin. 3 Adv.* text. vi, et text. vi, in  
*Dom. 16 post. Pent.* et text. iii, in *Dom. 2  
post. Pent.*

Laurentius Beyrlinck in *Promptuario Morali*  
text. iv, in *Festo SS. Innocentium*, et  
text. i, in *Festo S. Michaelis.*

Josephus Langius in *Polyant. V. Ambitio*.  
Josephus Mansi in *Bibliotheca Morali*,  
tract. iii.

## AMICITIA.

## QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO.—Est, juxta S. Thomam, amor  
mutuæ benevolentie, super aliqua communica-  
tione fundatus. *S. THOM. II, II, q. XXIII, a. 1.*

Juxta S. Augustinum, est omnium humanarum,  
divinarumque rerum cum benevolentia et  
charitate summa consensio. *S. AUG., epist. XLV.*

DIVISIO.—Dividitur a S. Thoma in: *Naturalem*, quæ inter Patrem et Filium, ceterosque consanguineos inter quos communicatio rerum ad naturam pertinentium esse debet, reperitur; *Domesticam* vel *Oeconomiam*, quæ est inter Domesticos in his, quæ